

Rekenkamercommissie 's-Hertogenbosch

Onderzoeksprogramma 2008 en Jaarverslag 2007

's-Hertogenbosch, 28 januari 2008

De rekenkamercommissie,

Drs. R.C.D. Berndsen MPA, voorzitter

Drs. I.W.L.A. Caminada

Dr. M.J.G.J.A. Boogers

Mw. J.M.J.M. van Rosmalen

Dr. ir. G.B.C. Backus

W.A.M. Vugs

P.T.M. van Doremalen

Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag 2007 en onderzoeksprogramma 2008 van de Rekenkamercommissie 's-Hertogenbosch.

Het jaar 2007 was het eerste volledige jaar voor de Rekenkamercommissie in nieuwe samenstelling. In dit 'startjaar' heeft de commissie belangrijke ervaringen opgedaan. Er is een groot (vervolg)onderzoek verricht naar het woonbeleid van de gemeente 's-Hertogenbosch en er zijn twee onderzoeken gestart, die begin 2008 worden afgerond. Het doel van de gemeenteraad en de commissie was om de Rekenkamercommissie gedurende de lopende bestuursperiode te ontwikkelen tot een instituut dat een vaste meerwaarde betekent voor de gemeenteraad en de inwoners van 's-Hertogenbosch. Het eerste jaar (2007) is voor de commissie een succesvol jaar geweest wat betreft de samenwerking binnen de commissie en de inzet van middelen voor onderzoek. Het vervolgonderzoek Wonen heeft geleid tot de invoering van een jaarlijks woondebat in de gemeenteraad.

In het jaar 2008 wil de commissie nog meer zichtbaar zijn voor de gemeenteraad, mede door een ambitieus onderzoeksprogramma. In dit onderzoeksprogramma zijn, in tegenstelling tot 2007, ook enkele kortlopende onderzoeken opgenomen. De commissie wil open blijven staan voor suggesties voor onderzoek vanuit de gemeenteraad, ook gedurende het jaar. De commissie zal eventuele suggesties afwegen en heeft de bereidheid om het onderzoeksprogramma op dat moment zo nodig aan te passen.

Ik wil de commissie ook in 2008 veel succes en inspiratie toewensen. Ik hoop op een vruchtbare en intensieve communicatie en samenwerking met de gemeenteraad, die tot waardevolle leermomenten zal leiden.

's-Hertogenbosch, 28 januari 2008

Drs. R.C.D. Bernds MP
voorzitter Rekenkamercommissie 's-Hertogenbosch

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
1. Jaarverslag 2007	4
1.1 Inleiding.....	4
1.2 Wat wilde de rekenkamercommissie bereiken	4
1.3 Wat heeft de rekenkamercommissie hiervoor gedaan?	5
1.4 Wat heeft dat gekost?	7
2. Onderzoeksprogramma 2008	9
1.5 Inleiding: verder bouwen aan onderzoek en communicatie	9
2.2 Wat wil de rekenkamercommissie bereiken?	9
2.3 Wat gaat de rekenkamercommissie daarvoor doen?	10
2.3.1 Onderzoeken	10
2.3.3 Andere activiteiten in 2008	17
2.4 Wat mag dat kosten?	17

1. Jaarverslag 2007

1.1 Inleiding

In dit jaarverslag kijkt de rekenkamercommissie terug op het jaar 2007. Het jaar 2007 was het eerste 'volle' jaar van de Rekenkamercommissie in nieuwe samenstelling.

De Gemeentewet schrijft voor dat jaarlijks vóór 1 april een jaarverslag wordt opgesteld en toegezonden aan de raad. Maar los van deze formele reden, wil de commissie - als verlengstuk van de raad - graag haar ervaringen delen met de raad. De commissie wil graag leren van de gebeurtenissen van het voorbije jaar, om haar werk verder te kunnen verbeteren.

Samenstelling

De Rekenkamercommissie bestond in 2007 uit de volgende leden:

Drs. R.C.D. Berndsen MPA, voorzitter

Drs. I.W.L.A. Caminada, extern lid

Mevr. J.M.J.M. van Rosmalen, extern lid

Dr. ir. G.B.C. Backus, extern lid

Dr. M.J.G.J.A. Boogers, extern lid

W.A.M. Vugs, lid vanuit de raad

P.T.M. van Doremalen, lid vanuit de raad

Dr. ir. P.J.M.M. Krumm MPA als plaatsvervangend extern lid.

Mr. H.G.J.M. Beckers, plaatsvervangend lid vanuit de raad

Drs. H.W.M. Wouters, secretaris

De rekenkamercommissie is het afgelopen jaar zesmaal voltallig bijeen geweest. Daarnaast zijn bijeenkomsten geweest van subgroepen uit de commissie, voor de begeleiding van de onderzoeken.

1.2 Wat wilde de rekenkamercommissie bereiken?

Missie

Volgens de wet heeft de rekenkamercommissie als doel onderzoek uit te voeren naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het beleid zoals dit onder verantwoordelijkheid van raad, college en ambtelijke organisatie tot stand komt.

De rekenkamercommissie 's-Hertogenbosch startte begin 2005 met haar werkzaamheden. De commissie heeft destijds haar missie en doelen in een werkplan vastgelegd. De rekenkamercommissie van gemeente 's-Hertogenbosch wil met haar onderzoek een belangrijke bijdrage leveren aan het *verbeteren van het functioneren van de gemeente*. Hierbij legt zij het accent op de *maatschappelijke effecten* van beleid en bijvoorbeeld minder op de correcte naleving van de regels waarop onderzoek naar rechtmatigheid is gericht. Dergelijk onderzoek valt in ieder geval voor zover het de financiën aangaat, wat haar betreft onder verantwoordelijkheid van de accountant. De rekenkamercommissie stelt zich ten doel onderzoek te laten verrichten naar de doeltreffendheid van beleid: in hoeverre worden de doelen bereikt als gevolg van de inzet van beleid? In het verlengde hiervan kan *de kaderstellende rol van de raad verder worden verbeterd*: heeft de raad in zijn

kaderstelling heldere keuzes gemaakt, een kwalitatief dan wel kwantitatief meetbaar doel gesteld met een daarbij aangegeven tijdsperiode en budget?

Geplande activiteiten in 2007

De activiteiten van de rekenkamercommissie waren het afgelopen jaar gebaseerd op het onderzoeksprogramma 2007, dat de commissie in januari 2007 vaststelde.

Voor 2007 waren drie onderzoeken gepland:

- 1 Vervolgonderzoek Wonen: 'Woonbeleid: succes- en faalfactoren'
- 2 Onderzoek naar Leefbaarheid in aandachtswijken
- 3 Subsidiebeleid

In het jaar 2007 zou ook aandacht worden besteed aan de communicatie rondom onderzoek, ook richting de doorwerking van de aanbevelingen van de onderzoeken. Verder zou de commissie gaan experimenteren met werkvormen. De commissie zou de contacten met de gemeenteraad verder verbeteren.

1.3 Wat heeft de rekenkamercommissie hiervoor gedaan?

Het vervolgonderzoek Wonen: 'Woonbeleid, succes- en faalfactoren': een terugblik

De rekenkamercommissie heeft in 2007 onderzoek verricht naar de succes – en faalfactoren van de projecten Paleiskwartier en Boschveld. Met het onderzoek beoogde de commissie inzicht te geven in de factoren die het succes of falen van een woningbouwproject bepalen en leerpunten te formuleren voor de toekomst van het woonbeleid. Informatie die voor de raad belangrijk was in een periode waarin het nieuwe woonbeleid werd bepaald: het beleidsdebat Wonen in de gemeenteraad en de vaststelling van de Nota Wonen.

De resultaten van het vervolgonderzoek Wonen, voorzien van een reactie van het college en een nawoord van de Rekenkamercommissie, zijn voor het beleidsdebat aangeboden aan de gemeenteraad, zodat het bij het debat als ondersteunend materiaal kon dienen. Het rapport is op 13 juni 2007 besproken tijdens een reguliere vergadering van de gemeenteraad. De gemeenteraad stemde unaniem in met alle aanbevelingen. De SP-fractie diende bovendien een amendement in op het raadsbesluit, als gevolg waarvan het college een uitvoeringsplan voor de aanbevelingen zou moeten opstellen en de aanbevelingen al zoveel mogelijk herkenbaar in de Nota Wonen zou moeten verwerken. Dit amendement werd unaniem aanvaard door de gemeenteraad.

De Nota Wonen, die na de zomer verscheen, bevatte echter geen uitvoeringsplan en op één uitzondering na, (een jaarlijks woondebat) waren de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie niet herkenbaar verwerkt in de nota. Het raadsbesluit van 13 juni 2007 is daarmee niet uitgevoerd. Op verzoek van de raadscommissie stuurde het college nog wel een brief waarin zij inging op de uitvoering van een aantal aanbevelingen. De raad stelde de Nota Wonen vast. De portefeuillehouder zegde toe bij de Najaarsnota Wonen met een uitvoeringsplan te zullen komen, in relatie tot het convenant met de corporaties. Het is de Rekenkamercommissie opgevallen dat ook de Najaarsnota Wonen geen uitvoeringsplan bevat.

Het onderzoeksrapport heeft wel een jaarlijks voortgangsdebat over Wonen opgeleverd en dat doet de commissie deugd. Overigens adviseerde Rekenkamercommissie meer sturingsmomenten per jaar. De andere aanbevelingen zijn, ondanks het heldere raadsbesluit en amendement van 13 juni 2007, niet herkenbaar opgepakt en in een uitvoeringsplan vervat. De Rekenkamercommissie is van

mening dat raad en college hier kansen hebben laten liggen om tot een betere aansturing van het Woonbeleid te komen.

Onderzoek Leefbaarheid in aandachtswijken

Het onderzoek naar de Leefbaarheid in aandachtswijken is in september 2007 gestart. Het totale onderzoeksterrein (leefbaarheid en veiligheid) is vanzelfsprekend te breed voor een uitvoerbaar effectiviteitsonderzoek. Met inachtneming van de specifieke focus en missie van de rekenkamercommissie van 's-Hertogenbosch beperkt de commissie zich daarom tot bepaalde aspecten van het gemeentelijke beleid en bestuur op dit terrein.

De rekenkamercommissie wil zich concentreren op leefbaarheid en niet op veiligheid. Zij wil niet zozeer de effectiviteit van het gevoerde leefbaarheidsbeleid onderzoeken. Vooral het instrumentarium dat de gemeente hanteert, de gemeentelijke regie en sturing van het leefbaarheidsbeleid en de daarbij gebruikte informatie en beelden lijkt haar interessant. De Rekenkamercommissie wil met dit onderzoek de volgende vraag beantwoorden:

Hoe doeltreffend zijn de aansturing en regie door de gemeente inzake de inzet van middelen in een aandachtswijk, op welke wijze hebben informatie en beelden geleid tot de inzet van deze middelen en welke leerpunten kunnen we hieruit formuleren?

In het onderzoek zijn de buurten Deuteren, Barten-Zuid en Orten-Links als casus geselecteerd. In 2007 is de eerste fase van het onderzoek volledig afgerond. De planning is het onderzoek in februari 2008 af te ronden.

Onderzoek naar het subsidiestelsel

In november 2007 is het geplande onderzoek gestart. De Rekenkamercommissie is geïnteresseerd in de werking en effectiviteit van de beleidskaders van de gemeenteraad voor de subsidies voor cultuur en sport. De commissie wil met dit onderzoek de volgende hoofdvraag beantwoorden:

Hoe verhouden de uitgangspunten, keuzes en beslissingen op het gebied van subsidies voor cultuur en sport zich met de inhoudelijke beleidskaders op deze terreinen?

In het onderzoek zullen deelvragen worden beantwoord als: hoe luiden de subsidie-uitgangspunten op deze terreinen? Op grond van welke methodiek worden subsidies toebedeeld? Voor welke subsidies is gekozen en met welke motivatie? Komen de inhoudelijke kaders en keuzes van uw raad op bepaalde terreinen tot uitdrukking in keuzes (door het college) voor bepaalde subsidies? Hoe is de verantwoording vanuit de instellingen en komt daarin tot uitdrukking in hoeverre deze instellingen en verenigingen bijdragen aan gemeentelijke ambities en beleid?

De Rekenkamercommissie realiseert zich overigens dat het college nieuwe visies voor zowel sport als cultuur in voorbereiding heeft. De commissie hoopt dit onderzoek in maart 2008 af te kunnen ronden.

Reserveonderwerp: effectiviteit gemeentelijke lobby

Het onderwerp effectiviteit gemeentelijke lobby stond voor 2007 'reserve' en was niet ingepland. Uitvoering van het onderzoek was afhankelijk van het verloop van de andere onderzoeken en de beschikbare tijd. Het onderzoek is vanwege tijdgebrek in 2007 niet uitgevoerd. In 2008 zal de commissie dit onderwerp niet meer inplannen.

Experimenteren met werkvormen

De rekenkamercommissie wilde in 2007 gaan experimenteren met verschillende werk- en onderzoeksvormen. Dit zou kunnen gaan over alternatieve onderzoeksmethoden of een andere wijze

van adviseren aan de raad. Hoe dan ook; het rekenkameronderzoek moet wel gedegen en verantwoord blijven. In 2007 heeft de commissie met het Vervolgonderzoek Wonen een bijdrage geleverd aan het beleidsdebat Wonen van de gemeenteraad. Een nieuwe rol voor een Rekenkamercommissie. Voor het onderzoek Leefbaarheid gaan de commissieleden zelf bewoners interviewen in de drie gekozen aandachtsbuurten. Ook dit is in rekenkamerland een niet alledaagse onderzoeksmethode.

Communicatie met de gemeenteraad

In 2007 heeft de commissie intensiever dan voorheen met de raad gecommuniceerd. Via nieuwsbrieven aan de raadsleden en op de website lichtte de commissie de stand van zaken in haar onderzoeken en werkzaamheden toe. De commissie heeft het onderzoeksrapport 'Wonen' toegelicht in een informatiebijeenkomst met raadsleden, in een persbijeenkomst en in de raadscommissie. Verder werd gesproken met het presidium en met individuele fractievoorzitters en raadsleden.

Overige activiteiten

De Rekenkamercommissie is lid van de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRK). Dit om kennis en ervaring over het lokale rekenkamerwerk uit te kunnen wisselen. Aan de NVRK is een landelijke Kring van Secretarissen verbonden. In 2007 is de secretaris van de Rekenkamercommissie 's-Hertogenbosch voorzitter geworden van deze Kring. Verder is het jaarlijkse vakcongres de 'Dag van de Lokale Rekenkamer' bezocht.

1.4 Wat heeft dat gekost?

De rekenkamercommissie is bevoegd binnen een aan haar bij de begroting beschikbaar gesteld budget uitgaven te doen ten behoeve van de uitvoering van haar taken. Voor 2007 ging het om een budget van € 105.000 voor personele ondersteuning, het verrichten van onderzoek en overige kosten.

Overzicht budget per 31 december 2007

	Begroot 2007	Werkelijk 2007	Resterend budget
Personele lasten	82.000	82.000	0
Onderzoekskosten	61.000	35.000	26.000
Presentiegelden	7.000	8.000	-1000
Lidmaatschap NVRK	0	750	-750
Overige	0	500	-500
TOTAAL	150.000	126.250	23.750

De onderschrijding op de post onderzoeken wordt veroorzaakt door het feit dat het Vervolgonderzoek 'wonen' eind 2006 is gestart en dus drukte op het budget van 2006, dat daarvoor naar 2007 werd overgeheveld. Het onderzoek Leefbaarheid loopt nog iets door in 2008, maar de kosten drukken op het boekjaar 2007. Deze uitgave is dus al bestemd. De personele lasten bestonden in 2007 nog deels uit een stelpost en drukten deels op het budget van de griffie. In de begroting 2008 zijn de personele lasten van de Rekenkamercommissie apart, herkenbaar verwerkt.

2. Onderzoeksprogramma 2008

"If we knew what it was we were doing, it would not be called research, would it?" (Albert Einstein (1879 – 1955))

1.5 Inleiding: verder bouwen aan onderzoek en communicatie

De commissie - in nieuwe samenstelling heeft in 2007 een verse start gemaakt, met een nieuw onderzoeksprogramma en nieuwe voornemens en activiteiten. De commissie verricht onderzoek naar de effectiviteit, efficiëntie en rechtmatigheid van het door de gemeente gevoerde bestuur. Vanuit haar onafhankelijke positie wil zij de controlerende en kaderstellende rol van de gemeenteraad ondersteunen. De commissie wil in deze bestuursperiode andere accenten leggen en haar werkwijze en communicatie met de gemeenteraad aanpassen. In 2008 bouwt de commissie verder aan deze nieuwe werkwijze, andere vormen van onderzoek en meer en andere communicatie met de gemeenteraad.

2.2 Wat wil de rekenkamercommissie bereiken?

De rekenkamercommissie kreeg in 2006 en 2007 nieuwe leden, een nieuwe voorzitter en nieuwe secretaris. In het vorige onderzoeksprogramma zei de commissie zich te realiseren dat de meerwaarde van de Rekenkamercommissie er niet als vanzelfsprekend is, maar dat zij deze moet 'verdienen'. De commissie schreef daarbij het een mooi resultaat zou zijn als de rekenkamercommissie zich "in deze raadsperiode ontwikkelt tot een gerespecteerd en waardevol instituut van en voor de gemeenteraad". De commissie wil zich in 2008 op basis van dit voornemen verder ontwikkelen en waar nodig accenten verleggen op basis van signalen uit de gemeenteraad en eigen ervaringen.

De verordening op de rekenkamercommissie vraagt de commissie onderzoek te verrichten naar:

1. doeltreffendheid: zijn de beoogde effecten van het beleid ook daadwerkelijk behaald?
2. doelmatigheid: is de voorbereiding en uitvoering van beleid efficiënt verlopen?
3. rechtmatigheid: voldoet de uitvoering aan de wettelijke kaders en regelgeving?

De maatschappelijke effecten en de politieke sturing van de raad hierop blijven onder de speciale aandacht van de commissie.

Een belangrijk doel is ook 2008 een frequentere en effectievere communicatie met de gemeenteraad. In 2007 is de commissie hier mee begonnen, via nieuwsbrieven aan raadsleden, door het organiseren van een informatiebijeenkomst over een onderzoeksrapport, aanwezigheid in raadscommissies en presidium en bilaterale contacten. Na signalen vanuit de raad wil de commissie nog 'zichtbaarder' worden voor de raad, door:

- 1 ruimte te creëren en mogelijkheden te bieden voor kortere, actuele onderzoeken. Dit zowel op eigen initiatief als na een eventueel substantieel verzoek vanuit de raad. Dit heeft overigens consequenties voor de opbouw van het onderzoeksprogramma. Daarover meer in een volgende paragraaf;

- 2 nog frequenter fysiek aanwezig te zijn in raadscommissies. De commissie zou willen beginnen met een gesprek over het vastgestelde onderzoeksprogramma en jaarverslag.
- 3 onderzoeksresultaten, conclusies en aanbevelingen op een meer pakkende wijze te presenteren.

Kortom, de rekenkamercommissie wil in 2008:

- *verder bouwen vanuit de basis die in 2007 met de nieuwe commissie is gelegd*
- *onderzoek (blijven) doen naar de doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van het gevoerde bestuur;*
- *daarmee een bijdrage leveren aan het verbeteren van het functioneren van de gemeente, en de kaderstellende, sturende en controlerende rol van de raad hierin;*
- *kortere, 'actuele' onderzoeken gaan verrichten op eigen initiatief en eventueel op verzoek van de raad*
- *frequenter contact en overleg hebben met de gemeenteraad en de onderzoeksresultaten op een aansprekende manier presenteren.*

2.3 Wat gaat de rekenkamercommissie daarvoor doen?

2.3.1 Onderzoeken

Hoe komt de commissie aan haar onderwerpen?

De commissie stelt zelf haar onderzoeksagenda samen. Maar de commissie gebruikt hierbij wel enkele bronnen. De commissie werkt uiteindelijk voor de raad en ten dienste van de Bossche samenleving. Voor de samenstelling van dit programma en de groslijst waar het op gebaseerd is, heeft de rekenkamercommissie in november 2007 aan de raadsleden en fracties gevraagd om suggesties aan te leveren. Drie fracties hebben gereageerd met een aantal suggesties. Daarbij zat meerdere onderzoekbare onderwerpen. Op de website van de rekenkamercommissie staat een formulier waarmee burgers onderwerpen kunnen aanreiken. De commissie kijkt ook naar de omgeving: welke onderwerpen zijn actueel bij andere rekenkamers? Tot slot hanteren de commissieleden eigen kennis en inzichten over mogelijke nieuwe onderwerpen.

Weging van mogelijke onderwerpen

De rekenkameronderzoeken moeten gaan over het door het gemeentebestuur gevoerde beleid en bestuur. De onderzoeken worden niet ingezet als oordelend instrument over het college, het ambtelijke apparaat of de griffie. Zij moeten een bijdrage leveren aan een lerende cultuur en niet aan een afrekencultuur.

Het onderzoeksprogramma kan bestaan uit onderzoeken van verschillend grootte en kaliber. Het kan gaan om zogenaamde 'quick scans', maar ook om grotere onderzoeken. In 2008 wil de commissie, zoals gezegd, ruimte creëren voor eventuele korte, actuele onderzoeken. Dit houdt in dat het programma minder 'strak' wordt ingepland om zodoende capaciteit beschikbaar te hebben als de actualiteit dat vraagt. De commissie zal wel enkele reserveonderwerpen aanwijzen.

De *selectiecriteria* voor de onderzoeksonderwerpen zijn:

- het onderwerp moet geschikt zijn voor onderzoek naar de maatschappelijke effecten en/of kaderstelling door de raad;

- het beleid is politiek actueel; het staat politiek, maatschappelijk, strategisch hoog op de agenda;
- het onderwerp kan een voorbeeldfunctie vervullen doordat het een algemene strekking heeft en een zekere maatschappelijke en financiële impact;
- er moet politieke ruimte zijn om het beleid bij te stellen en/of te leren;
- het onderwerp moet inhoudelijk kunnen worden afgebakend;
- het onderzoek moet binnen het beschikbare budget kunnen worden uitgevoerd;
- in het meerjarenprogramma moet sprake zijn van een zeker evenwicht in de gekozen beleidsvelden;
- het onderwerp vormt niet al object van onderzoek van bijvoorbeeld het college of de raad zelf.

Het programma voor 2008: ook kortlopende onderzoeken en meer flexibiliteit

Naast de bovenstaande criteria hebben voor de selectie van de onderwerpen en de opbouw van het programma nog enkele aanvullende overwegingen een rol gespeeld.

De Rekenkamercommissie kreeg van het Presidium het advies om ook meer actuele onderwerpen op te pakken en vaker via korte onderzoeken de raad te gaan bedienen. Op deze manier zou de Rekenkamercommissie meer zichtbaar worden voor de raad en daarmee zou de meerwaarde groter worden. De commissie wil hier gehoor aan geven en zal in het programma 2008:

- meer 'productiemomenten' opnemen, met als gevolg daarvan meer contactmomenten met de raad(scommissie);
- meer 'kleinere', kortlopende onderzoeken in plaats van enkele grotere onderzoeken.
- de mogelijkheid open houden voor het uitvoeren van nog niet geplande, actuele onderwerpen op verzoek van de raad of op eigen initiatief. Wanneer zich een onderwerp aandient zal de commissie die goed afwegen en op basis daarvan eventueel het programma van 2008 aanpassen.

Drie fracties en een raadslid hebben gereageerd op het verzoek van de commissie aan alle raadsleden om suggesties aan te leveren voor het nieuwe onderzoeksprogramma. De inbreng van deze fracties leverden een groot aantal onderzoekswaardige onderwerpen op. De commissie is daar blij mee en wil in dit onderzoeksprogramma enkele van deze onderwerpen opnemen, omdat zij daarnaast ook voldoen aan de gestelde criteria.

De Rekenkamercommissie streeft in 2008 naar het uitvoeren van de volgende onderzoeken:

1. *Multifunctionele wijkaccommodaties: groter onderzoek.*
2. *Aanbestedingsbeleid: kortlopend onderzoek.*
3. *Vormgeving Voorjaarsnota: kortlopend onderzoek*
4. *Effectiviteit/efficiëntie afvalstoffendienst: kortlopend onderzoek.*
5. *Beheer gemeentelijke panden en gronden: reserveonderwerp.*

Nogmaals: de planning en invulling van dit programma kan wijzigen als zich gedurende het jaar een actueel onderwerp aandient, al dan niet na een concreet verzoek van de gemeenteraad. Wanneer zich dit voordoet en de commissie kiest ervoor een dergelijk actueel onderzoek te verrichten, zal de commissie de gevolgen voor het jaarprogramma 2008 aangeven.

1 Multifunctionele wijkaccommodaties

In de gemeente 's-Hertogenbosch zijn diverse zogenaamde multifunctionele wijkaccommodaties. Bijvoorbeeld: De Schans Maaspoort, De Helftheuvel West, Trefpunt Maliskamp, De Biechten Hintham, de Bron (toekomstig SCC) Rosmalen, De Oosthoek en De Stolp in Oost, De Asmunt Empel, De Engelenburcht Empel, de Slinger (Muntel-Vliert). Daarnaast bestaan de Nieuwe Brede Scholen met wijkfuncties. Er zijn ook nog kleinere wijkcentra zoals buurtscholen en diverse Clusterscholen met een wijk of buurtfunctie.

De grote wijkaccommodaties hebben de stichtingsvorm en zij ontvangen gemeentelijke exploitatiesubsidies. De stichtingen zijn verantwoordelijk voor de activiteiten in het wijkcentrum. Een aantal buurt/wijkaccommodaties valt onder het GSB-beleid. Andere wijk- en buurtaccommodaties draaien vooral op particulier initiatief.

Binnen deze instellingen werken de diverse gemeentelijke maatschappelijke en culturele gesubsidieerde instellingen. Divers, Muzerije, Divers en Juvans danwel gemeentelijke afdelingen maken (soms structureel) van deze accommodaties gebruik. Brede Bossche Scholen begeven zich ook op deze markt. Ook het vraagstuk van de eventuele verhuur van ruimte voor commerciële activiteiten, in relatie tot de verhuur voor buurtactiviteiten, de inloop- en ontmoetingsfunctie (de 'publieke taak') speelt een rol. Ook de speelruimte voor de centra, de voorwaarden waaronder de publieke taak moet worden uitgevoerd en het beleid waar dit alles op is gebaseerd zijn onderwerp van onderzoek.

Het onderzoek naar multifunctionele wijkaccommodaties zou:

- 1 inzicht kunnen bieden in deze complexe situatie. Het onderzoek is in dit opzicht beschrijvend van karakter. Het onderzoek zou de raad meer inzicht moeten bieden in de huidige gang van zaken op bovenstaande punten, maar ook eventuele verbeterpunten kunnen aandragen ten behoeve van de kaderstellende en controlerende rol van de raad;
- 2 een analyse en aanbevelingen kunnen opleveren van de effectiviteit van uitvoering van de publieke taak door de multifunctionele wijkcentra, de voorwaarden waaronder dit geschiedt en het gemeentelijke beleid op dit terrein.

Het onderzoek zal naar verwachting in de tweede helft van 2008 worden uitgevoerd. Dit is mede afhankelijk van de uitvoering van de andere lopende en geplande onderzoeken.

Selectiecriteria voor het onderzoek door de rekenkamercommissie

Criteria	Bevinding
Het onderwerp moet geschikt zijn voor onderzoek naar de maatschappelijke effecten en/of kaderstelling door de raad	De effectiviteit van de uitvoering van de publieke functie en de kaderstellende en controlerende rol van de raad staan centraal.
Het beleid is politiek actueel; het staat politiek, maatschappelijk, strategisch hoog op de agenda;	Het onderwerp is genoemd door een van de fracties en leeft breed binnen de raad.
Het onderwerp kan een voorbeeldfunctie vervullen doordat het een algemene strekking heeft en een zekere	Maatschappelijke en financiële impact is er zeker. De lessen uit dit onderzoek kunnen een bredere strekking hebben voor de

maatschappelijke en financiële impact;	kaderstellende en controlerende rol van de raad.
Er moet politieke ruimte zijn om het beleid bij te stellen en/of te leren;	Die ruimte is er.
Het onderwerp moet inhoudelijk kunnen worden afgebakend;	Afbakening van dit onderwerp is in het voorstadium van het onderzoek een aandachtspunt, gezien de potentiële breedte van het onderwerp.
Het onderzoek moet binnen het beschikbare budget kunnen worden uitgevoerd;	Er is budget beschikbaar.
In het meerjarenprogramma moet sprake zijn van een zeker evenwicht in de gekozen beleidsvelden;	Er is nog geen onderzoek verricht in dit aandachtsveld.
Het onderwerp vormt niet al object van onderzoek van bijvoorbeeld het college of de raad zelf.	Bij de commissie zijn geen andere onderzoeken op dit terrein bekend.

2 Aanbestedingsbeleid

Het rapport van de Algemene Rekenkamer juni 2007 over 'misstanden' in Rijksaanbestedingen heeft veel stof doen opwaaien. Dit zou aanleiding kunnen zijn om ook in Den Bosch naar de aanbestedingen te kijken. Voor de gemeenteraad zou het interessant kunnen zijn om inzicht te krijgen in het aanbestedingsbeleid van de gemeente (de procesmatige, organisatorische en financiële uitvoering van het aanbestedingsbeleid). In 2007 heeft zich bijvoorbeeld een discussie voorgedaan bij de aanbesteding van de herinrichting van de Markt.

Het aanbestedingsbeleid is erop gericht ervoor te zorgen dat zo efficiënt en goedkoop wordt ingekocht. Met andere woorden het verkrijgen van een goede prijs – prestatie. Bovendien moet de aanbesteding transparant en zorgvuldig plaatsvinden.

De volgende vragen lijken interessant:

- In welke mate komen de verschillende vormen van aanbesteding van werken, diensten en zaken voor in 's-Hertogenbosch?
- Worden daarbij de geldende richtlijnen bij de aanbesteding van werken, diensten en zaken in alle gevallen toegepast?
- Zijn er voldoende en voldoende duidelijke rapportages en evaluaties met betrekking tot de afzonderlijke aanbestedingen beschikbaar?
- Vinden de aanbestedingen transparant en zorgvuldig plaats?
- Welke zijn in de praktijk de belangrijkste criteria bij gunning geweest?
- Tot welke resultaten heeft dat geleid? Wordt met de wijze van aanbesteding zo efficiënt en goedkoop mogelijk ingekocht?
- Wat vinden opdrachtgevers en opdrachtnemers van de praktijk van aanbesteding en welke verbetermogelijkheden zien betrokkenen?

Selectiecriteria voor het onderzoek door de rekenkamercommissie

Criteria	Bevinding
Het onderwerp moet geschikt zijn voor onderzoek naar de maatschappelijke effecten en/of kaderstelling door de raad	Dit onderzoek heeft elementen van effectiviteit en efficiëntie in zich. Het heeft naar verwachting zeker leereffecten voor de kaderstellende en controlerende rol van de raad
Het beleid is politiek actueel; het staat politiek, maatschappelijk, strategisch hoog op de agenda;	Het onderwerp is door een van de fracties voorgesteld. Het leeft binnen de raad.
Het onderwerp kan een voorbeeldfunctie vervullen doordat het een algemene strekking heeft en een zekere maatschappelijke en financiële impact;	Het onderwerp aanbestedingen door de overheid heeft een maatschappelijk belang en een financiële impact.
Er moet politieke ruimte zijn om het beleid bij te stellen en/of te leren;	Raad en college kunnen lessen trekken uit dit onderzoek en de raad kan nieuwe of aanvullende kaders stellen.
Het onderwerp moet inhoudelijk kunnen worden afgebakend;	Het onderwerp lijkt goed afgebakend te kunnen worden.
Het onderzoek moet binnen het beschikbare budget kunnen worden uitgevoerd;	Er is beperkt budget aanwezig voor dit onderzoek.
In het meerjarenprogramma moet sprake zijn van een zeker evenwicht in de gekozen beleidsvelden;	In dit aandachtsveld is nog geen onderzoek verricht.
Het onderwerp vormt niet al object van onderzoek van bijvoorbeeld het college of de raad zelf.	Voor zover bekend is dat niet het geval.

3 Vormgeving en stuurbaarheid Voorjaarsnota

De raad heeft op meerdere momenten aangegeven behoefte te hebben aan een andere opzet van de Voorjaarsnota. De Voorjaarsnota (VJN) is een van de belangrijkste sturingsinstrumenten voor de raad. De VJN bestaat grofweg uit twee delen: bijstelling lopende begroting en sturing t.o.v. de aankomende begroting. Vooral het sturingsdeel staat in de belangstelling. Het college heeft aangegeven de VJN 2008 beter 'stuurbaar' te willen maken voor de raad. Overigens heeft de raad ook een takendiscussie gevoerd, die in maart 2008 formats oplevert voor een andere beschrijving van taken waardoor bij de begroting een betere afweging kan worden gemaakt.

De Rekenkamercommissie zou de VJN na verschijning willen analyseren en de gemeenteraad overwegingen en aanbevelingen willen meegeven die de raad van dienst kunnen zijn bij de beoordeling en behandeling van de VJN in de gemeenteraad.

Eind april 2008 verschijnt de VJN. In mei 2008 vinden Algemene Beschouwingen over de VJN plaats. In de raadsvergadering van juni 2008 volgt vaststelling in de gemeenteraad. Uitvoering van het onderzoek vindt plaats in de periode eind-april en mei 2008.

Selectiecriteria voor het onderzoek door de rekenkamercommissie

Criteria	Bevinding
Het onderwerp moet geschikt zijn voor onderzoek naar de maatschappelijke effecten en/of kaderstelling door de raad	Het onderzoek richt zich vooral op de kaderstellende en controlerende rol van de raad.
Het beleid is politiek actueel; het staat politiek, maatschappelijk, strategisch hoog op de agenda;	Het onderwerp staat hoog op de agenda en is bij herhaling aan de orde geweest in de raad.
Het onderwerp kan een voorbeeldfunctie vervullen doordat het een algemene strekking heeft en een zekere maatschappelijke en financiële impact;	Het onderzoek krijgt een bredere strekking naar ander sturingsinstrumentarium van de raad. Het heeft een financiële en indirect een maatschappelijke impact.
Er moet politieke ruimte zijn om het beleid bij te stellen en/of te leren;	Het onderzoek kan aanbevelingen opleveren voor de eerstvolgende VJN.
Het onderwerp moet inhoudelijk kunnen worden afgebakend;	Het onderwerp is goed af te bakenen.
Het onderzoek moet binnen het beschikbare budget kunnen worden uitgevoerd;	Er is beperkt budget beschikbaar voor dit onderzoek.
In het meerjarenprogramma moet sprake zijn van een zeker evenwicht in de gekozen beleidsvelden;	Dit is het eerste onderzoek naar het sturingsinstrumentarium en de planning- en controlcyclus.
Het onderwerp vormt niet al object van onderzoek van bijvoorbeeld het college of de raad zelf.	De takendiscussie van de raad raakt aan dit onderwerp. Het college bereidt zich voor op een andere opzet van de VJN.

4 Verkennd onderzoek afvalstoffendienst

De Rekenkamercommissie wil in een kort, verkennend onderzoek bezien hoe de tarieven van de afvalstoffenheffing zijn opgebouwd en hoe deze zich verhouden tot de geleverde diensten, service en kwaliteit. De tarieven zijn 100% kostendekkend. De inkomsten van de afvalstoffenheffing zijn in 2008 geraamd op € 15,5 miljoen. Het aantal aansluitingen in de gemeente is 59.500. Bij de vaststelling van de belastingtarieven in de gemeenteraad wordt jaarlijks ook de berekening van de tarieven gepresenteerd. De Rekenkamercommissie wil bezien of de organisatie, gegeven de tarieven, op hoofdlijnen efficiënt is georganiseerd en of de bewoners van de gemeente op dit punt 'waar voor hun geld' krijgen. Een vergelijking met andere gemeenten zou ook tot de mogelijkheden kunnen behoren. Een verkennend onderzoek in 2008 zou eventueel later tot een wat meer diepgaand onderzoek kunnen leiden.

Selectiecriteria voor het onderzoek door de rekenkamercommissie

Criteria	Bevinding
Het onderwerp moet geschikt zijn voor onderzoek naar de maatschappelijke	Dit onderzoek is meer een efficiëntieonderzoek, maar raakt zeker de

effecten en/of kaderstelling door de raad	kaderstellende rol van de raad.
Het beleid is politiek actueel; het staat politiek, maatschappelijk, strategisch hoog op de agenda;	Het onderwerp is zowel politiek als maatschappelijk actueel.
Het onderwerp kan een voorbeeldfunctie vervullen doordat het een algemene strekking heeft en een zekere maatschappelijke en financiële impact;	Het onderwerp heeft een belangrijke maatschappelijke en financiële impact.
Er moet politieke ruimte zijn om het beleid bij te stellen en/of te leren;	Deze ruimte is er.
Het onderwerp moet inhoudelijk kunnen worden afgebakend;	Het onderwerp is goed af te bakenen.
Het onderzoek moet binnen het beschikbare budget kunnen worden uitgevoerd;	Er is beperkt budget aanwezig voor dit onderzoek.
In het meerjarenprogramma moet sprake zijn van een zeker evenwicht in de gekozen beleidsvelden;	Er is nog geen onderzoek geweest in dit aandachtsveld.
Het onderwerp vormt niet al object van onderzoek van bijvoorbeeld het college of de raad zelf.	Voor zover bekend is dat niet het geval.

5 Beheer gemeentelijke panden en gronden (reserveonderwerp)

De Rekenkamercommissie heeft dit onderwerp gekozen als reserve. Afhankelijk van het verloop van bovenstaande onderwerpen en eventuele verzoeken vanuit de gemeenteraad gedurende het jaar die de commissie honoreert, wordt dit onderzoek al dan niet uitgevoerd.

De gemeente bezit een groot aantal panden en gronden. Het beheer van dit gemeentelijke vastgoed lijkt voor de gemeenteraad een weinig transparant proces, gezien de vragen die hierover in het verleden zijn gesteld. Er is sprake van een behoorlijk kapitaal (circa 360 panden), er gaat kennelijk veel geld in om, maar de raad heeft blijkbaar het gevoel dat men er onvoldoende grip op heeft. De raad ziet de jaarlijks onderhoudskosten voor de gemeentelijke gebouwen in de begroting. In 2008 is dat € 3.9 miljoen.

Het beheer van het vastgoed binnen de gemeentelijke organisatie is sterk in beweging geweest. Het eigendom en beheer van de gemeentelijke panden is verdeeld over de sectoren en afdelingen.

Er zijn het voorbije jaar afspraken gemaakt om de regie in handen te geven van de afdeling Gebouwenbeheer en alle informatie over de gemeentelijke panden te centraliseren naar die afdeling. De Rekenkamer zou een kort, verkennend onderzoek willen doen naar de efficiëntie en effectiviteit van het beheer van de gemeentelijke panden en gronden. Is het beheer efficiënt? Bereiken we met het beheer de in het beleid gestelde doelen en beoogde effecten?

Het onderzoek kan leiden tot een aanbeveling aan de raad om nader, groter onderzoek te doen naar het beheer van gemeentelijke panden en gronden of tot een besluit van de rekenkamer om dit zelf te doen.

Overige onderwerpen

Bij de voorbereiding van dit onderzoeksprogramma is een aantal onderwerpen de revue gepasseerd. De commissie heeft onder meer de volgende onderwerpen overwogen:

- Deelnemingen van de gemeente;
- Uitvoering beleid woonruimteverdeling;
- Effectiviteit Economisch beleid
- Effectiviteit aanpak probleemjongeren
- Sturing en voortgang grote projecten.

Deze onderwerpen zijn uitgebreid besproken en afgewogen, maar zijn voor dit programma 2008 afgefallen. De onderwerpen blijven wel op de lijst van mogelijke onderwerpen voor de komende jaren.

2.3.3 Andere activiteiten in 2008

De Rekenkamercommissie wil in 2008 nog zichtbaarder worden voor de gemeenteraad. Door de onderwerpkeuze, fysieke aanwezigheid in raadscommissies, en de wijze van communiceren wil de commissie nog vaker haar neus aan het venster drukken. De commissie wil de informatievoorziening via nieuwsbrieven aan de gemeenteraad (over lopend onderzoek) ook in 2008 voortzetten. Daarbij kijkt de commissie wel naar de verschijningsvorm, omdat de nieuwsbrieven in 2007 kennelijk nog niet voldoende opvielen.

Een voornemen voor 2008 is om rapporten niet standaard (alleen) in rapportvorm te presenteren. De Rekenkamercommissie wil de conclusies en aanbevelingen naast, of in plaats van, een onderzoeksrapport in een andere, meer aansprekende vorm proberen te gieten.

2.4 Wat mag dat kosten?

Begroting 2008

De begroting van de rekenkamercommissie bedraagt in 2008 ruim € 160.000. Uit dit budget wordt ook de formatie van de secretaris bekostigd. In de uren van de secretaris wordt overigens ook (voor)onderzoek verricht, dus feitelijk is het onderzoeksbudget hoger dan de genoemde € 59.000.

	Begroting
Personele lasten	87.000
Uitbesteding onderzoeken	59.000
Presentiegelden	10.000
Lidmaatschap NVRR	750
Werving en selectie leden	0
Overige	5.200
TOTAAL	162.000